

Komunikace mezi rodinou a školou

Aktuální trendy na pozadí inkluzivního vzdělávání v ČR

Mgr. Jana Mrázková, doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, PhD.

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha, Česká republika, projekt GAUK 13 003 17

Motivace pro realizaci výzkumné sondy

předvýzkum – dizertace „Inkluzivní proces pohledem ředitelů škol a školních speciálních pedagogů“

ŘŠ významně často řeší **rodiče**

- komunikace, očekávání, nároky, obavy
- podpora, spolupráce, partnerství?
- nároky, tlak až ohrožení?

Metodologie a popis výzkumného vzorku

kvalitativní sonda, 6 rodičů d. bez postižení, pestrost vzorku
– vzdělání, věk dětí, velikost a charakter školy

výzkumné otázky – pohled rodičů: *Jaká je škola do které chodí Vaše dítě*

- charakteristika školy
- komunikace rodičů se školou jejich role
- realita versus očekávání
- vliv zkušenosti – skrze rodičovství, dětství
- pojem inkluze → pozitiva, rizika, podmínky, obavy

Charakteristika školy pohledem rodičů, výběr školy

co je to pro R „**kvalita školy**“?

kvalita = vybrané děti s dobrým intelektovým potenciálem?

může být běžná škola kvalitní?

nekvalita – nedostatečná vztahovost, přestárlí učitelé, příliš rutinní postupy, nedostatečná či neprofesionální komunikace (srov. zpráva ČŠI,2017)

kritéria pro výběr školy – časová dostupnost, tradice, pověst, velikost...
různé strategie výběru – cílený (Straková, 2014, 2/3 rodičů vs. dostupnost jako priorita)

Komunikace rodičů se školou

rady, spolky, neformální skupiny, maily, telefony, weby.....

dva imperativy výchovy – **výkon (škola) vs. vztah (rodiče)** srov. Štech, Viktorová, 2004

optimální míra a forma kontaktu – kontroverze:

- jak moc a kdy se angažovat
- má mít rodič kontakt na mobilní telefon učitele?
- komunikace rodičů mezi sebou navzájem (viz níže)
- vznik rodičovských skupin
- místo kontaktu, bariéry při vstupu do budovy

Vzájemná komunikace rodičů – nový fenomén

sdílení informací vs. vyvolání **spolupráce** či **tlak** na školu
setkání ve **veřejném prostoru** – život v komunitě (město i vesnice)

sociální sítě – Facebook, WhatsApp + **skupinové e-maily**:

- rychlost, pružnost komunikace - výhoda i nevýhoda
- riziko nedostatečného vymezení při odlišném názoru
- možné přenesení rolí mimo školu

Očekávání od učitele

jaký má učitel být – zájem, ochota pomoci, dobře naučit, vysvětlit, spravedlnost, důslednost

- odlišnosti až bezradnost **v pojetí spravedlnosti** – vztah k hodnocení výkonu (dilema rovnost vs. individualismus)

strategie vyrovnávání se s negativním vnímáním učitele

- korekce chování žáka k učiteli přes negativní názor na něj
- přeznačkování
- pasivní strategie - nevidí-li šanci na řešení

Vztah rodičů k vedení školy

rodič zaměřený na dítě vs. rodič zaměřený na prosperitu školy (kvalita, sledování manažerských kroků vedení)

menší potřebu sledovat kroky školy má rodič, který je spokojen s prací učitele

část rodičů vnímá nedostatek prostorou pro pedagogické řízení školy (srov. McKinsey & Co., 2010), podpora ředitelů – zároveň požadavek vytvoření dobrých podmínek učitelům

Rodiče ve vztahu k inkluzi

problematika definice

- vlastní pojetí definice má úzký vztah k postoji k inkluzi
- převládá pojetí inkluze jako začlenění dětí s postižením do společnosti
- 1x inkluze jako prospěch pro všechny

problematika informovanosti

- média, ale také přátelé s dětmi s odlišností
- zároveň očekávání informovanosti ze školy – stručných, věcných vs. neinformovanost učitele = neprofesionalita (srov. Nielsen Admosphere, listopad, 2017 – spol. se nebrání inkluzi, chtějí víc info)

Zkušenost rodičů s inkluzí

skrze rodičovství

- osobní či zprostředkovaná zkušenost – riziko generalizace, obecně však ochota „dát tomu šanci“

skrze vlastní dětství

- společným jmenovatelem je vztah s učitelem a k učiteli
- postoj učitele k určitým žákům ovlivňuje postoj ostatních žáků k tomuto dítěti (korelace s věkem)

Obavy a rizika spojená s inkluzí

vztažené k samotným žákům

- obavy ze zhoršení kvality, (nedostatečná pozornost „běžným“ žákům, obava z narušování výuky)
- nejistoty kolem hodnocení dětí (téma spravedlnosti)
- limity vzhledem diagnóze a míře obtíží (MR, poruchy chování)

vztažené k zajištění podmínek pro inkluzi

- obava z nedostatečného financování
- obavy z nefunkčnosti PO asistenta pedagoga
- neúměrná zátěž pro učitele
 - diskuse nadměrná zátěž vs. diverzita jako realita

Pozitiva inkluze

potřebná zkušenost potkat se s širokým spektrem populace
prospěšná vztahová dynamika ve třídě, kde je větší diverzita

podpora samostatnosti

- schopnost samostatné práce v rámci skupiny
- v rámci individuální práce – poradit si chvíli sám, umět počkat, pozorovat, hledat vlastní cesty

Závěr

nemění se příliš základní očekávání rodičů od školy – dítě bude ve škole spokojené a bude naplňovat své vzdělávání (srov. Pohnětalová, 2015, Rabušicová 2004)

liší se představy co je kvalitní, efektivní vzdělávání

liší se míra a forma jak o tom se školou rodiče komunikují (nevyslovená očekávání vs. razance v řešení, větší tendence aktivně řešit percipovanou nepohodu dítěte)

k inkluzivnímu vzdělávání jistá vstřícnost (ochota projít zkušeností), zároveň však **pojmenovaná rizika**

Literatura

- AINSCOW, M. BOOTH, T. *Ukazatel inkluze. Rozvoj učení a zapojení ve školách*. Překlad revidovaného vydání SCIE 2002, Praha: Rytmus, o.s., 2007
- GREGER, D., CHVÁL, M. WALTEROVÁ, E., ČERNÝ, K. Názory českých rodičů a veřejnosti na časně rozdělování žáků. In *Orbis Scholae*, roč. 3, č. 3. s. 51-78, 2009 [online], [2017-08-15]. Dostupné z: http://www.orbisscholae.cz/archiv/2009/2009_3_03.pdf
- MCKINSEY & COMPANY. *Klesající výsledky českého základního a středního školství: fakta a řešení*, 2010
- POHNĚTALOVÁ, Y. *Vztahy rodiny a školy. Případové studie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015.
- ŠTECH, S., VIKTOROVÁ, I. *Vztahy rodiny a školy - hledání dialogu* - In Kolláriková, Z., Pupala B. (Eds): *Předškolní a primární pedagogika /Predškolská a elementárna pedagogika*. Praha, Portál, 2001.
- ŠTECH, S. *Angažovanost rodičů ve školní socializaci dětí*. In *Pedagogika*, roč. 54, č.4, Praha, 2004.
- RABUŠICOVÁ, M., *Postavení rodičů jako výchovných a sociálních partnerů školy*. In *Pedagogika*, roč. 54, č. 4, 2004.
- STRAKOVÁ, J. *Novela školského zákona pro zvýšení spravedlivosti vzdělávacího systému nestačí*. In *Řízení školy*, Praha: Wolters Kluwer, roč. 17, č.06; [online], [2017-08-07]. Dostupné z: <https://online.rizeniskoly.cz/cz/aktuality/otevreny-clanek-novela-skolskeho-zakona-pro-zvyseni-spravedlivosti-vzdelavaciho-systemu-destaci.a-2761.html>

Děkuji za pozornost

- Mgr. Jana Mrázková
- jana.mrazkova@pedf.cuni.cz
- jamrazkova@seznam.cz